

salariatul trebuie să îndeplinească personal munca ce i sa încredințat și nu are dreptul să încredințeze executarea ei unei alte persoane, dacă legea nu prevede altfel.

Dar acest caracter nu este absolut, deoarece unele categorii de salariați au dreptul să fie ajutați în exercitarea atribuțiilor lor de către alte persoane (spre exemplu, vânzătorii cu amănuntul, meseriașii la domiciliu pot atrage la îndeplinirea sarcinilor lor de muncă și pe membrii familiilor lor asupra cărora nu se extinde legislația muncii).

În cazul modificării statutului angajatorului, contractul individual de muncă poate fi prelungit numai cu acordul salariatului, cu toate consecințele de ordin juridic, care apar în urma acestei schimbări.

BIBLIOGRAFIE:

1. Aurelian Ionașcu, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1993, 102 p;
2. Alexandru Athanasiu, Claudia Ana Moarcăș, *Dreptul muncii*, București 1999, pag. 121;
3. Constantun Belu, *Unele considerații cu privire la cooperarea tripartită pe plan mondial în materia negocierilor colective*, Craiova 2002, 98 p.;
4. Ștefănescu I., *Contractul individual de muncă*, "Lumina Lex", București, 2007, 57 p.;
5. Ghimpu S., Țilcea A., *Dreptul muncii*, Editura "Șansa", București, 1995, 98 p;
6. Ghimpu S., Ștefănescu I., Beligrădeanu Ș., Mohanu Gh. *Dreptul muncii. Tratat. vol.1*, Editura Științifică enciclopedică, București, 1978, 69 p;
7. Pașcov A. Smirnov O., red, responsabili (traducere de Negru T.), *Dreptul muncii sovietic*, Chișinău, "Cartea moldovenească", 1990, 233 p;
8. Brehoi Gh., Popescu A., Ștefănescu I., *Dreptul muncii. Elementele Fundamentale*, Editura "România de mâine", București, 1994, 76 p.

CZU: 343. 352 (478)

ASPECTE GENERALE PRIVIND DEFINIREA FENOMENULUI CORUPȚIEI

ELENA BUGUȚA,

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract. The definition of briberz is narrower by sense than of the corruption. The last one include the bribery. Which may constitute the material abject of corruption in some cases, in some case, in spite of material oject is not the compulsory element of crime of corruption.

Kei words: corruption, material oject, crime of corruption.

INTRODUCERE

Corupția ca fenomen social a apărut odată cu apariția statului, ceea ce este confirmat de analele istorice străvechi. Termenul de „**corupție**” sau „**corrumpere**” în dreptul roman însemna acțiunea de distrugere, falsificare, vindere sau de destrămarea anumitor instituții, în sensul inițial, judecătorii publici. „La fel ca și trădarea, infidelitate, corupția se îmbină cu societatea într-o țesătură și poate fi întâlnită pretutindeni. Astfel, bunăoară, în Mexic, mita este numită *bucată*, în Honduras- *lot*, în Brazilia- *filodormă*, în Africa de Est- *smucitură*, în Italia- *plic*, în Asia- *mulțimesc*, în Răsăritul Apropiat- *bacșiș*, în SUA este răspîndit cuvîntul *ungere*, dar în Franța – *ulcior cu vin*”. În felul acesta, corupția este, pe de o parte,

condamnata de toti, dar, pe de alta parte, e sustinuta. [Lapteacru V., Coruptia: aspectele etimologice si social juridice, legea si viața, nr. 12, 1994, 12 p.,].

Actualmente despre coruptie se vorbește peste tot: la televizor, în ziare, la radio și în discuțiile zilnice. Cu toate acestea, populația nu are o imagine clară și exactă despre ceea ce reprezintă coruptia. De aceea cetățenii săvârșesc uneori fapte de coruptie, prevăzute și sancționate de lege, fără a-și da seama că astfel de acțiuni sunt ilegale, din care cauză riscă să se pomenească în conflict cu legea.

Atît în actele internaționale, cît și în actele naționale, coruptia este reglementată ca un fenomen antisocial.

În legislația internațională definiția corupției o întîlnim în Convenția civilă privind coruptia. Potrivit acestei Convenții, prin **corupție** se înțelege *faptul de a solicita, de a oferi, de a da sau de a accepta, direct sau indirect, un comision ilicit sau un alt avantaj necuvenit sau promisiunea unui asemenea avantaj necuvenit care afectează exercitarea normală a unei funcții sau comportamentul cerut beneficiarului comisionului ilicit sau al avantajului necuvenit sau al promisiunii unui astfel de avantaj necuvenit.* [Convenția Civilă privind coruptia, Consiliul Europei, Strasburg, 04.11.1999, ratificată de Republica Moldova prin legea nr. 542-XV din 19. 12. 2003;]

Pe de altă parte, Convenția penală a Consiliului Europei cu privire la corupție[5], precum și Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției nu dau corupției o definiție propriu-zisă, ci definesc formele de manifestare a acestui fenomen: corupția activă a agenților publici naționali; corupția pasivă a agenților publici naționali; corupția activă în sectorul privat; traficul de influență; abuzul de funcții; sustragerea, deturnarea sau altă folosire ilicită de bunuri de către un agent public; îmbogățirea ilicită; sustragerea de bunuri în sectorul privat. [Convenția penală privind coruptia, Consiliul Europei, Strasburg, 27. 01.1999, ratificată de republica moldova prin legea nr. 428-XV din 30. 10. 2003].

La nivel național, potrivit prevederilor **art. 2 din Legea nr. 900-XIII din 27 iunie 1996 privind combaterea corupției și protecționismului**, *corupția este un fenomen antisocial ce reprezintă o înțelegere ilegală între două părți, una propunînd sau promițînd privilegii sau beneficii nelegitime, cealaltă, antrenată în serviciul public, consimțînd sau primindu-le în schimbul executării sau neexecutării unor anumite acțiuni ce conțin elemente prevăzute de Codul Penal.*”

MATERIAL ȘI METODĂ

În procesul studierii articolului dat au fost utilizate surse bibliografice atît a autorilor autohtoni, cît și a celor de peste hotarele țării, ate normative cu caracter național, cît și internațional, deoarece fenomenul corupției a căpătat o extindere de amploare, încît este studiat nu doar prin prisma aspectelor legislative naționale.

În vederea eludării subiectului propus au fost utilizaet un complex de metode științifice, precum:

- **Metoda istorică**, care are la bază identificarea sensului evenimentelor trecutului, în scopul relevării lor;
- **Metoda logică**, care reprezintă aplicarea procedeeelor, studiului inerent și sintezei, argumentarea pe cale strict deductivă;

- **Metoda comparativă**, care constă în evidențierea trăsăturilor comune și a particularităților contractelor consensuale în domeniul cercetat, extinderea orizontului istoric și științific;
- **Metoda bibliografică** a servit pentru selectarea bibliografiei pentru materialul prezentat

Abordarea sistematică a proceselor și fenomenelor studiate, au contribuit la efectuarea unei analize și sinteze logico-comparative a problemelor legate de sindicate ca subiecte ale dreptului muncii.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Codul penal al Republicii Moldova nu conține definiția corupției, ci doar prevede fapte concrete de corupție în diferite articole și capitole, stabilind pedepse. Codul cu privire la contravențiile administrative nu oferă, de asemenea, o definiție corupției, ci doar include o normă care interzice protecționismul. Aceste legi definesc doar formele concrete ale corupției și stabilesc responsabilitatea penală și administrativă pentru faptele concrete de corupție și alte fapte ce au tangență cu corupția. [Sergiu Ilie, *Corupția: aspectul criminologic*, Chișinău 2000, 131 p].

Teoreticienii din România de asemenea pledează că: „corupția nu înseamnă numai luarea și darea de mită, traficul de influență sau abuzul de putere sau funcție, ci și actele de imixtiune ale politicianului în sfera privată, utilizarea funcției publice în interes personal, realizarea unui volum de afaceri și tranzacții între indivizi, grupuri și organizații prin elucidarea normelor de legalitate și moralitate existente în societate”. Tot în această ordine de idei, V.Dobrinioiu susține că „ în esență corupția reprezintă un abuz de putere în schimbul obținerii de avantaje materiale sau alte foloase (onoruri, titluri, publicitate...). [Vasile Dobrinioiu, *Corupția în dreptul penal român*, București 1995, 6 p.,]

În criminologia națională, cercetarea fenomenului corupției s-a intensificat considerabil în ultimii 10 ani, o dată cu proliferarea progresivă și sporirea fatală a pericolului social al manifestărilor de acest ordin. Anterior, cercetarea corupției era obstrucționată de preceptele ideologiei comuniste, potrivit cărora corupția era specifică societăților capitaliste în care oamenii sunt divizați în bogați și săraci , deși fenomenul se extindea progresiv în toate țările din lagărul socialist, paralizând aparatul de conducere și deregând sistemul economic.

După părerea criminologului autohton Sergiu Ilie, „corupția reprezintă un fenomen social negativ, care rezidă în folosirea de către persoanele cu funcție de răspundere a funcției deținute și a posibilităților legate de ea în scopul obținerii ilicite a unor bunuri materiale sau a altor foloase și avantaje personale”. Autorul susține că corupția trebuie să fie tratată nu ca un oarecare act criminal, nu ca o faptă penală, ci ca un fenomen social, care se manifestă doar printr-o totalitate de fapte cu o esență identică (persoanele cu funcție de răspundere utilizează cu intenție funcția sa în scopurile personale acaparatoare) și care constituie o entitate distinctă. [Mihail Avram, Vasile Gurin, Anatol Donciu *Depistarea, cercetarea și calificarea infracțiunilor de corupție*, Editura ARC, Chișinău 2005, 13 p.,].

După cum consideră Sergiu Ilie „corupția se manifestă prin următoarele forme: mită; autocorupere; protecționism.

Mita constituie forma „clasică” a corupției, ea se manifestă prin modalități precum: luarea de mită, darea de mită și mijlocirea mituirii.

Autocoruperea este prezentă în situația în care nu există un corupător, adică nu există o interacțiune între două părți (de exemplu: sustragere din avutul proprietarului prin abuz de serviciu);

Protectionismul rezidă în acordarea de către o persoană cu funcție de răspundere, folosind funcția deținută, a vreunui concurs, neprevăzut de lege, în realizarea activității de antreprenariat, fie a altei activități sau contribuirea la obținerea de privilegii sau avantaje ilicite într-o oarecare sferă a vieții sociale, dacă aceste acțiuni sau inacțiuni au fost comise în interese de profit sau în alte interese personale.

Potrivit părerii autorului Valeriu Cușnir corupția reprezintă „fapta unui funcționar public sau funcționar angajat în sectorul privat, care constă în traficarea atribuțiilor specifice funcției deținute în schimbul unor foloase sau specularea în aceleași scopuri a influenței pe lângă funcționarii publici, faptă prevăzută de legea penală”. [Vasile Dobrinoiu, Corupția în dreptul penal român, București 1995, 6 p.,].

Această noțiune expusă are mai mult un caracter penal decât criminologic. În același moment, după cum rezultă din această definiție, Valeriu Cușnir respinge viziunea penalistă îngustă, potrivit căreia corupția înseamnă doar mituire, ceea ce corespunde părerii autorilor romani.

Pe de altă parte, folosirea abuzivă a atribuțiilor de serviciu poate avea loc și în cazul în care nu există un corupător, adică nu există o interacțiune între două părți, o traficare a atribuțiilor specifice funcției deținute, ci poate fi realizată doar în baza intenției celui ce deține această funcție, de exemplu, abuzul de serviciu.

Autorul Octavian Bejan vine cu următoarea noțiune a corupției: „corupția constituie un fenomen socialmente morbid care afectează sau chiar paralizează funcționarea normală a instituțiilor, organizațiilor și întreprinderilor, prin care fapt perturbă însăși viața socială, și care constă în folosirea atribuțiilor de serviciu în interes personal”. [Octavian Bejan Corupția: noțiune, prevenire și contracarare., Chișinău 2007, 16 p.,].

În același moment, considerăm că nu putem accepta această noțiune potrivit căreia „folosirea abuzivă a atribuțiilor de serviciu are loc în interes personal”, deoarece practica judiciară demonstrează că nu de puține ori prezența acțiunilor de corupție vizează interesele altor persoane decât cele ale autorului infracțiunii. „Interesul personal” presupune realizarea unor acțiuni în urma cărora urmează să beneficieze însăși persoana dată, dar nicidecum altele. În caz contrar ar urma să se facă o delimitare expresă a ariei de extindere a „interesului personal” de „interesele altor persoane sau de grup”.

Privind în aspect comparat, de exemplu în România, atât Codul penal, cât și legile speciale, nu conțin o definiție a termenului de corupție. Deși Ministerul de Justiție al României consideră că în accepțiunea cea mai largă la corupție pot fi atribuite următoarele infracțiuni: șantajul, abuzul de încredere, înșelăciunea, abuzul de serviciu contra intereselor persoanelor, luarea de mită și traficul de influență, totuși, în literatura de drept penal, în sfera noțiunii de corupție, înțeleasă în mod strict, sînt incluse doar patru infracțiuni din categoria infracțiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciul. În cazul dat suntem, pe de o parte, în prezența „luării de mită”, „primirei de

foloase necuvenite”, care sînt infracțiuni de serviciu, iar pe de altă parte, de „darea de mită” și „traficul de influență” care sunt infracțiuni legate de serviciu.

CONCLUZII

Analizînd Codul penal al Republicii Moldova, intrat în vigoare la 12 iunie 2003, putem concluziona existența în legislația națională a trei categorii de norme penale ce vizează incriminarea acțiunilor de corupție, și anume:

- norme care incriminează fapte de corupție;
- norme care incriminează fapte conexe celor de corupție;
- norme care incriminează fapte ce se pot manifesta ca acte de corupție.

După părerea majorității autorilor, precum: Valeriu Cușnir, Vasile Dobrinoiu, Sergiu Ilie ș.a., fenomenul corupției întotdeauna presupune „obținerea ilicită a unor bunuri materiale sau a altor foloase (profituri) și avantaje personale. În același moment, la faptele de corupție se atribuie și protecționismul, ca contravenție administrativă, prevăzută de Codul cu privire la contravențiile administrative, potrivit căruia *„protecționismul reprezintă acțiunea sau inacțiunea persoanei cu funcție de răspundere în scopul protejării persoanelor interesate la soluționarea problemelor lor, acordării de sprijin divers, indiferent de motivele de care s-a condus protectorul, care nu conține elementele constitutive ale infracțiunii”*.

În cadrul acestor acțiuni de protecționism, și care în același moment țin și de corupție, observăm următoarele:

- în primul rînd acțiunea persoanei cu funcție de răspundere este orientată în scopul protejării altor persoane sau soluționării problemelor acestora, dar nu a problemelor personale, ceea ce respectiv ar duce la realizarea „interesului personal” ;
- în al doilea rînd, nu are loc o reliefare cu privire la obținerea anumitor foloase, avantaje sau beneficii, ci dimpotrivă, legiuitorul nu cere indicarea motivului ca semn obligatoriu.

Din cele menționate, am putea conchide că noțiunea corupției ar putea fi privită sub două accepțiuni: în sens larg și în sens îngust.

Corupția în sens larg reprezintă un fenomen social negativ condamnat, care afectează sau chiar paralizează funcționarea normală a întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, fapt prin care devine afectată însăși întreaga viață socială.

Corupția în sens îngust constă în folosirea fie în sectorul privat, fie în cel public a atribuțiilor de serviciu în interes personal sau de grup, indiferent de motivele ce condiționează asemenea comportament.

În rezultatul corelării acestor două accepțiuni, vă vom obține următoarea definiție: **corupția reprezintă un fenomen social negativ condamnat caracterizat de folosirea abuzivă, fie în sectorul public, fie în sectorul privat a atribuțiilor de serviciu în interes personal sau de grup, indiferent de motive, ceea ce afectează normala funcționare a întreprinderilor, instituțiilor sau organizațiilor, precum și întreaga viață socială.**

Considerăm că prin această noțiune sunt reliefate atît aspectele criminologice ale noțiunii de corupție expuse în literatura de specialitate, cît și cele penale și administrative expuse pe plan internațional, cît și național.

Anume prin această noțiune sunt încheiate toate formele de manifestare a corupției: mita, autocoruperea, cîț și protecționismul.

Este de menționat că noțiunea enunțată include reflecția acestui fenomen prejudiciabil sub aspectul tuturor normelor ce incriminează corupția, și nu în ultimul rînd eludarea faptului că noțiunea de mituire este mai îngustă comparativ cu cea a corupției și că ea se include în cea din urmă, putînd înainta afirmația precum că mita constituie, în unele cazuri, obiectul material al infracțiunilor de corupție, prezența căreia nu în toate cazurile este obligatorie.

BIBLIOGRAFIE:

- ◆ Lapteacru V., Corupția: aspectele etimologice și social juridice, legea și viața, nr. 12, 1994, 12 p.
- ◆ Рейсман В. М., Скрытая ложь: Взятки, Москва, с. 191.,
- ◆ Convenția Civilă privind corupția, Consiliul Europei, Strasburg, 04.11.1999, ratificată de Republica Moldova prin legea nr. 542-XV din 19. 12. 2003;
- ◆ Convenția penală privind corupția, Consiliul Europei, Strasburg, 27. 01.1999, ratificată de republica moldova prin legea nr. 428-XV din 30. 10. 2003
- ◆ Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U la 31.10.2003, semnată de Republica Moldova la 28.09.2004.,
- ◆ Vasile Dobrinou, Corupția în dreptul penal român, București 1995, 6 p.,
- ◆ Octavian Bejan Corupția: noțiune, prevenire și contracarare., Chișinău 2007, 16 p.,
- ◆ Sergiu Ilie, Corupția: aspectul criminologic., Chișinău 2000, 131 p.,
- ◆ Valeriu Cușnir, Incriminarea corupției în legislația penală a Republicii Moldova, Autoreferat al tezei de doctor habilitat în drept, Chișinău, 2005, p. 16
- ◆ Mihail Avram, Vasile Gurin, Anatol Donciu Depistarea, cercetarea și calificarea infracțiunilor de corupție.,Editura ARC, Chișinău 2005, 13 p.

CZU: 347.78

PROTECȚIA DREPTURILOR DE AUTOR A PROGRAMELOR DE CALCULATOR

TATIANA STAHI

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract. The actuality of the proposed theme resides in the content of the subjective copyright, which due to technical-scientific progress is continuously modifying. For the first time in the professional literature, the investigations are being realized at the level of constitutive elements of the subjective copyright, the classification of these elements being made while demonstrating the relationship and interdependence between them within the subjective copyright content and identifying their substance and the limitations of the juridical effects in the process of each elements' performance.

Key words: Copyright, subjective copyright, personal (moral) rights, the holder of rights.

INTRODUCERE

Dezvoltarea și evoluția spectaculoasă a conținutului relațiilor sociale, în contextul și drept consecință a evenimentelor istorice din anii '90, a generat în Republica Moldova o adevărată Revoluție legislativă. În această ordine de idei, dreptul de autor, care este o instituție relativ tină a dreptului civil, capătă o